

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
DISG6000662

Datum
29 mei 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 34/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr.

D1596000662

d.d. 29 mei 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGSDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

34/96

(Afgesloten 291200A MEI 1996)

Conclusie/voorzicht

De SDA, de belangrijkste Moslim-partij, heeft bedreigd met een boycot van de Bosnische verkiezingen, tenzij de regels zodanig worden bijgesteld dat het herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen daardoor wordt bevorderd. Verkiezingen onder de huidige omstandigheden zouden inderdaad kunnen bijdragen aan legitimering van de "etnische zuiveringen".

De wrijvingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims lijken zich te verheugen.

De Bosnisch-Servische politieke leiding heeft haar standpunt ten aanzien van de internationale organisaties verhard. Indien deze tendens zich voortzet, kan dit leiden tot gewapende confrontaties, primair met IFOR.

Bosnië-Herzegovina

De belangrijkste partij van de Bosnische Moslims, de SDA, heeft bij monde van haar Secretaris-Generaal bedreigd de verkiezingen van later dit jaar te zullen boycotten, tenzij de OVSE de regels voor die verkiezingen bijstelt. In haar visie moet zeker worden gesteld dat vluchtelingen in hun plaats van herkomst kunnen stemmen. De regel dat mensen kunnen stemmen in hun huidige verblijfplaats, indien ze daar willen blijven wonen, moet worden bijgesteld of afgeschaft. Reeds eerder hadden SDA-functionarissen gezinspeeld op een eventuele boycot van de verkiezingen. Het feit dat dit dreigement nu afkomstig is van een topfunctionaris, wijst erop dat deze opstelling wordt gedeeld door de partijtop. De belangrijkste reden voor dit dreigement is het feit dat de verkiezingsregels, en met name de bijstellingen van de OVSE enkele weken geleden, ertoe kunnen leiden dat Serviërs (en Kroaten) die zich het afgelopen jaar in voormalig, inmiddels door hen etnisch "gezuiverd" Moslim-gebied hebben gevestigd, daar ook hun stem zullen kunnen uitbrengen. Daarentegen is de mogelijkheid voor vluchtelingen om in hun plaats van herkomst te stemmen, in de praktijk zeer beperkt. De achtergrond van de bijstelling door de OVSE was de overweging dat het vóór de verkiezingen onmogelijk zal zijn het in "Dayton" voorziene herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen te realiseren. Met name de Moslims vrezen dat de nieuwe regels de terugkeer van vluchtelingen nog verder zullen compliceren en daardoor in zekere zin de etnische zuiveringen zullen legitimeren.

Voor de SDA speelt mogelijksterwijs ook de vrees een rol dat zich de komende maanden partijen zullen aandienen die een reëel alternatief kunnen vormen voor de huidige SDA-heerschappij. Zoals reeds eerder gemeld, probeert de oppositie vóór de verkiezingen een gezamenlijk, tegen de SDA gericht blok te vormen. Hoewel een dergelijke alliantie te kampen zou krijgen met grote problemen, zoals interne tegenstellingen en beperkte toegang tot de door de SDA gedomineerde media, zou zij een deel van de Moslim-stemmen in de wacht kunnen slepen, zeker indien de populaire ex-premier Silajdzic besluit eraan deel te nemen. Daardoor zou een getalsmatig overwicht van de SDA tegenover de "Servische" en "Kroatische" partijen in gevaar komen. De SDA heeft de afgelopen weken herhaaldelijk geprobeerd Silajdzic in een kwaad daglicht te stellen; dit onderstreept dat zij hem als een bedreiging beschouwt. Mogelijk wil de SDA zich met bovenvermelde uitspraak reeds bij voorbaat een rechtvaardiging verschaffen om, in geval van een dreigende ongunstige uitslag van de verkiezingen, deze uiteindelijk toch te boycotten.

De Bosnische vice-president Ganic, die tevens vice-president van de MKF is, heeft verklaard dat hij vorige week enkele uren in Mostar is tegengehouden door Bosnisch-Kroatische politie. Dit zou zijn gebeurd naar aanleiding van zijn voornemen om aanwezig te zijn op een door lokale politici georganiseerde bijeenkomst in Stolac (ten zuiden van Mostar) over de toekomst van dat gebied en Mostar. De Bosnisch-Kroatische politie heeft echter gesteld dat het gevolg van Ganic zó groot was (enkele honderden personen) dat zij de veiligheid ervan niet konden garanderen. Het genoemde incident is indicatief voor de wrijvingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims, die de afgelopen weken aan intensiteit lijken te zijn toegenomen. De Kroaten, met name in de door hen gedomineerde gebieden in het grensgebied met Kroatië, blijven in de praktijk streven naar exclusief "Kroatische" staatsinstellingen. Daarbij wordt als reden vaak gewezen op de vrees voor dominantie door de veel talrijker Moslims; in de praktijk lijkt ook het -reeds van vóór de MKF stammende- streven naar een Groot-Kroatische staat een rol te spelen. De Moslims op hun beurt bevinden zich in een geografisch en politieke isolement; om dit te doorbreken willen zij etnische interactie en bewegingsvrijheid afdwingen. De beperking van de bewegingsvrijheid van Ganic door de Kroaten vormt een schending van de overeenkomsten over samenwerking in het kader van de MKF en van "Dayton".

Het Bosnisch-Servische persbureau SRNA heeft gemeld dat "de internationale gemeenschap de regionale en politieke verdeeldheid in de RS aanwakkert" in verband met "vergeefse pogingen Bosnië-Herzegovina te doen herleven". Uit de betreffende berichtgeving blijkt onder meer dat de Bosnische Serviërs zich blijven verzetten tegen samenwerking met de andere Bosnische bevolkingsgroepen. De melding houdt ongetwijfeld ook verband met het feit, dat de VN-vertegenwoordiger Bildt na het ontslag van de relatief gematigde Bosnisch-Servische premier Kasagic het voornemen had geuit om met Kasagic zaken te blijven doen. Sinds het ontslag van Kasagic is sprake van een verharding van het Bosnisch-Servische standpunt ten aanzien van de internationale gemeenschap. Deze houdt onder meer verband met de Servische mening dat internationale organisaties (en met name NAVO-IFOR) partijdig zijn ten gunste van de Bosnische Moslims.

Volgens een vooralsnog onbevestigd bericht zou het referendum dat mogelijk binnenkort onder de Bosnische Serviërs zal worden uitgeschreven, niet alleen gaan over de vraag of de bevolking Karadzic

als president steunt. Ook zou worden gevraagd of de bevolking instemt met voortzetting van het verblijf van internationale organisaties op het grondgebied van de Bosnisch-Servische republiek. Indien deze melding juist is, wijst dat erop dat de Bosnisch-Servische leiding de mogelijkheid open laat om verdere samenwerking met de internationale gemeenschap (met name ECMM en IFOR) te staken. Dit zou in overeenstemming zijn de gemelde verharding van het Bosnisch-Servische standpunt ten aanzien van het vredesproces en de andere bevolkingsgroepen. In dat geval zouden in de nabije toekomst directe gewapende confrontaties tussen de Bosnisch-Servische strijdkrachten en met name IFOR niet uitgesloten zijn.

Onlangs is één van de belangrijkste radio-stations in Banja Luka, het centrum van de "Servische" gebieden in west-Bosnië, uit de ether verdwenen omdat de elektriciteitsrekening niet was betaald. De directeur heeft ten overstaan van de EU-waarnemersmissie het vermoeden uitgesproken dat hierbij sprake was van politieke manipulatie, omdat hij, toen hij de rekening wilde betalen, zou zijn geconfronteerd met een belasting-aanslag die het dubbele van de stroomrekening bedroeg. Banja Luka is, zoals bekend, een centrum van oppositie tegen de Bosnisch-Servische politieke leiding, die zijn basis heeft in het oost-Bosnische Pale. Kasagic was afkomstig uit Banja Luka. Niet alleen de internationale gemeenschap, maar ook de Servische president Milosevic, die in een machtsstrijd met Karadzic is gewikkeld, hebben geprobeerd op deze onvrede in te spelen om de positie van Karadzic te ondergraven. Uit de sluiting van het radio-station kan echter worden opgemaakt dat Karadzic ook in west-Bosnië nog over veel invloed beschikt. Deze sluiting kan overigens ook van belang zijn voor de komende verkiezingen, omdat verwacht kan worden dat juist in Banja Luka een relatief groot aantal kiezers gevoelig is voor anti-Karadzic propaganda.

Kroatië

Volgens Servische media heeft de functionaris die namens de VN het overgangsbestuur in oost-Slavonië coördineert, Klein, de Serviërs in de regio opgeroepen "hun belangen te verdedigen, want eendracht maakt macht". Hij zou kritiek hebben uitgeoefend op de amnestie die de Kroatische volksvertegenwoordiging recentelijk voor de Kroatische Serviërs had afgekondigd, omdat deze te veel uitzonderingen zou maken. Volgens de betreffende media zou Klein hebben verklaard dat er zonder een volledige amnestie geen demilitarisering van oost-Slavonië zou plaatsvinden. Bovendien zou Klein gezegd hebben dat de Kroatische regering zou hebben ingestemd met autonomie op onderwijsgebied, het gebruik van het Cyrillische alfabet en vrijstelling van Kroatische militaire dienst voor de Serviërs.

Vermoedelijk betreft het hier in essentie uitingen van de Servische propaganda, die de woorden van Klein heeft verdraaid om zo de "juistheid" van de Servische politieke doelstellingen te onderstrepen. Zo zal Klein de Serviërs waarschijnlijk hebben opgeroepen om in oost-Slavonië te blijven en met de Kroaten te onderhandelen over vreedzaam herstel van het Kroatische gezag over oost-Slavonië. Dit wordt door de Servische leiding weergegeven als een oproep om "de Servische rechten te verdedigen". Ook is het onwaarschijnlijk dat Klein openlijk de Kroatische amnestie-wetgeving heeft bekritiseerd of zich in dat verband uitgesproken heeft tegen demilitarisering van oost-Slavonië. De lokale Servische leiding blijft in de praktijk gekant tegen uitvoering van bepalingen uit het verdrag van Erdut, waarin onder meer in demilitarisering is voorzien. Dit verzet vormt een ernstige bedreiging voor het

vredesproces, te meer daar de lokale leiding de media beheerst en daarmee de informatie-voorziening aan de bevolking kan manipuleren. Berichten als de bovengenoemde kunnen spanningen veroorzaken tussen de lokale bevolking enerzijds en Klein en de VN (UNTAES) anderzijds.

Volgens een nog onbevestigd bericht is onlangs een hervorming/zuivering ingezet van de Kroatische militaire inlichtingendienst SIS. Daartoe zou zijn besloten tijdens een overleg van het hoofd van de Civiele Veiligheidsdienst UNS, Tudjman (zoon van de Kroatische president), en minister van Defensie Susak. Als gevolg van deze reorganisatie zouden onder meer tweehonderd medewerkers van de SIS zijn vervangen door Bosnische Kroaten, die loyaal zijn aan Susak. Sinds geruime tijd zijn er spanningen tussen SIS, UNS en andere Kroatische veiligheidsdiensten. Daarbij geldt Susak, die nooit deel heeft uitgemaakt van de Kroatische of Joegoslavische strijdkrachten, als een medestander van Tudjman sr. Kennelijk zijn zij er in geslaagd hun controle over de SIS te versterken.

De benoeming van Bosnisch-Kroatische officieren in de SIS onderstreept de nauwe betrekkingen tussen de "Kroatische" gebieden in Bosnië-Herzegovina en de Kroatische regering. Reeds eerder zijn Bosnische Kroaten benoemd in Kroatische (militaire) overheidsinstellingen, zoals de van oorlogsmisdaden beschuldigde generaals Blaskic en Kordic. Susak is geboren in Bosnië-Herzegovina en geldt als een voorstander van een Groot-Kroatische staat. Derhalve moet worden aangenomen dat door zijn grotere invloed en de benoeming van vele Bosnische Kroaten in de SIS deze dienst zijn activiteiten in verhoogde mate zal richten op Bosnië-Herzegovina. Dit zal de betrekkingen met de Bosnische Moslims verder onder druk zetten. De rol van Tudjman jr. in de "zuivering" van de SIS toont aan dat ook hij deze ontwikkeling steunt.